

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Reģionu komitejai un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai “Rīcības plāns, lai uzlabotu MVU piekļūvi finansējumam””

COM(2011) 870 final

(2012/C 351/10)

Ziņotāja: **DARMANIN kdze**

Līdzziņotājs: **LANNOO kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 7. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Reģionu komitejai un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai “Rīcības plāns, lai uzlabotu MVU piekļūvi finansējumam””

COM (2011) 870 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 30. augustā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 483. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 18. un 19. septembrī (19. septembra sēdē), ar 174 balsīm par un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK atzinīgi vērtē ES rīcības plānu, lai uzlabotu MVU piekļūvi finansējumam, jo plāns izstrādāts laikā, kad daudzās Eiropas valstīs valda nedrošība par ekonomikas turpmāko attīstību. EESK uzskata, ka Eiropas ekonomikas atveseļošanas nevarēs panākt, ja Eiropas politikas veidotāji neveltīs īpašu uzmanību pasākumiem, kas paredzēti mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU). Komiteja tāpēc stingri atbalsta Eiropas iestāžu centienus uzlabot finanšu sistēmas stabilitāti, lai tā kalpotu reālās tautsaimniecības interesēm.

1.2 EESK atzīmē, ka paredzētie pasākumi nevar būt sekmīgi bez dalībvalstu būtiskas līdzdalības. Tāpēc EESK rosina dalībvalstis, īpašu uzmanību veltot stratēģijas “Eiropa 2020” prioritātēm, īstenot rīcības plānu un izmantot visus iespējamus instrumentus, lai atbalstītu MVU centienus iegūt finansējumu. Dalībvalstīm, piemēram, būtu jāizveido garantiju fondi un finanšu instrumentu vajadzībām labāk jāizmanto struktūrfondi.

1.3 EESK atzīmē, ka aizdevumu nodrošinātais finansējums ir un būs viens no visplašāk lietotajiem MVU attīstības instrumentiem. Tāpēc Komiteja pilnībā atbalsta visus reglamentējošos un finansiālos pasākumus, kuru mērķis ir stiprināt aizņēmuma finansējuma un garantiju instrumentus MVU izaugsmei.

1.4 Komiteja uzsver: lai nepieļautu nelabvēlīgu ietekmi uz reālās tautsaimniecības finansēšanu, priekšlikumi, kas saistīti ar “Bāzele III”, Eiropā ir atbilstoši jāīsteno, pieņemot ceturto Kapitāla prasību direktīvu.

1.5 EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumus veicināt riska kapitāla pieejamību Eiropā. Eiropas riska kapitāla tirgum noteikti ir jānodod jauns būtisks impulss, lai varētu novērst tirgus nepilnības un normatīvos šķēršļus un tā palielināt privāto ieguldītāju interesi par šo tirgus segmentu.

1.6 Eiropas mazie un vidējie uzņēmumi ir daudzveidīgi un atšķirīgi. Ar ierosmēm uzlabot piekļūvi finansējumam jānodrošina visaptverošs daudzveidīgu un novatorisku pasākumu klāsts, lai efektīvi atbalstītu šo daudzveidīgo dalībnieku grupu, ievērojot to īpašās pazīmes. Piemēram, sociālo uzņēmumu un brīvo profesiju juridiskās formas un darbības veidi atšķiras no “parastajiem” uzņēmumiem, un tas vēl vairāk sarežģī piekļūvi finansējumam, jo finanšu nozares dalībnieki ne vienmēr šīs formas un veidus atzīst un izprot.

1.7 Jāveicina arī hibrīdkapitāla, kas ir alternatīva banku aizdevumiem, pieejamība. Jāatbalsta jaunu finanšu nozares dalībnieku un jaunu starpnieku, kas piedāvā novatoriskas finansēšanas iespējas un uzņēmumu konsultācijas, darbības uzsākšana. Piemērošanas vērts ir tāds labs piemērs kā finansējums no daudziem anonīmiem ieguldītājiem (*crowd funding*), un vēl viena apsverama iespēja ir “līdzdalības” bankas.

1.8 EESK uzsver, ka Eiropas Investīciju bankas (EIB) grupai, cieši sadarbojoties ar Eiropas Komisiju, ir jāizmanto plašs vispārēju un īpašu instrumentu klāsts un būtiski jāveicina ieguldījumi mazajos un vidējos uzņēmumos. Attiecībā uz EIB aizdevumiem mazajiem un vidējiem uzņēmumiem Komiteja rosina EIB starpniekus veltīt vairāk pūļu saziņai, lai sadarbībā ar MVU apvienībām informētu par šo finansēšanas programmu.

1.9 EESK atzīmē, ka nākamajā daudzgadu finanšu shēmā ierosināts vienkāršot nākamās paaudzes finanšu instrumentus (ES parāda finanšu instrumentu un ES kapitāla finanšu instrumentu) un uzlabot to pārredzamību. EESK atbalsta šos priekšlikumus, jo abas minētās programmas radīs lielu sviras efektu.

1.10 EESK atzinīgi vērtē Komisijas lēmumu veicināt dažādu ieinteresēto personu dialogu, lai varētu uzraudzīt tirgus attīstības tendences un izteikt ieteikumus, kā uzlabot MVU piekļuvi finansējumam. EESK pauž cerību, ka to regulāri aicinās piedalīties "MVU finansēšanas forumā" un tā varēs sniegt konkrētus priekšlikumus par to, kā mazināt MVU finansiālās problēmas.

1.11 Komiteja uzskata, ka jāatbalsta īpašas uzņēmēju apmācības programmas, piemēram, programmas, kas uzlabo gatavību veikt ieguldījumus.

1.12 EESK uzsver, ka jāvienkāršo MVU iespējas piekļūt ES programmām, kuru mērķis ir atbalstīt MVU finansēšanu un kuras īsteno starpnieki Eiropas, valstu vai reģionu līmenī. Lai šīs programmas būtu efektīvas, būtiski ir nodrošināt pārredzamības, saprotamas un vienotas procedūras visos līmeņos.

2. Komisijas priekšlikums

2.1 Rīcības plānā ir izklāstīti galvenie šķēršļi, kas kavē MVU finansēšanas veicināšanu, piemēram,

- aizdevumu pieejamība;
- riska kapitāla pieejamība;
- piekļuve kapitāla tirgum.

2.2 Turklāt dokumentā ir minēti pasākumi, kas īstenoti no 2007. līdz 2012. gadam, lai nodrošinātu finansējumu MVU, proti,

- Konkurētspējas un jauninājumu programma (CIP);
- EIB piešķirums, kas paredzēts aizdevumiem MVU;
- kohēzijas politikas fondi;
- riska dalīšanas instruments Septītajā pamatprogrammā.

2.3 Komisija minējusi vairākus pasākumus, kuru mērķis ir atvieglot MVU piekļuvi finansējumam. Tie, piemēram, ir šādi:

- reglamentējošie pasākumi;

— finanšu pasākumi, kuru mērķis ir Eiropas Savienībā uzlabot aizdevumu piešķiršanu un piekļuvi riska kapitālam;

— pasākumi, lai uzlabotu MVU darbības vidi.

3. Vispārīgi novērojumi un piezīmes

3.1 Eiropas Centrālā banka (ECB) ciešā sadarbībā ar Eiropas Komisiju regulāri publicē rezultātus, kas iegūti aptaujā par mazo un vidēju uzņēmumu (MVU), kuri darbojas eurozonā, piekļuvi finansējumam⁽¹⁾. Pēdējās aptaujas rezultāti liecina, ka no 2011. gada oktobra līdz 2012. gada martam eurozonā MVU vajadzības pēc ārējā finansējuma ir palielinājušās. Vienlaikus aptaujas rezultāti liecina, ka turpina samazināties iespējas piekļūt banku aizdevumiem, bet stāvoklis dalībvalstīs ir atšķirīgs⁽²⁾. Uzņēmumi kopumā norāda, ka piekļūt banku aizdevumiem kļūst aizvien grūtāk. Aptaujas rezultāti arī liecina, ka mazliet ir palielinājies noraidīto aizdevuma pieprasījumu skaits. Kopumā to aptaujas dalībnieku skaits, kas norāda, ka piekļuve finansējumam ir viņu galvenā problēma, ir palicis nemainīgs. Tā kā izveidojies šāds stāvoklis, EESK rosina Komisiju nodrošināt, ka pilnībā var izmantot citas iespējas piekļūt finansējumam.

3.2 EESK uzsver, ka katras aptaujas rezultāti ir rūpīgi jānovērtē, lai varētu ātri rīkoties, ierosinot konkrētus pasākumus politikas jomā. Šajā darbā papildus var izmantot informāciju, kas pieejama MVU Finansēšanas forumā, dalībvalstīs un MVO organizācijās. Minēto darbu vajadzētu veikt Komisijai, iesaistot EESK un pilsonisko sabiedrību.

3.3 EESK atbalsta Komisijas veikto pētījumu, kura mērķis ir novērtēt MVU definīciju, un aicina īpašu uzmanību pievērst mikrouzņēmumiem un mazajiem uzņēmumiem. Ņemot vērā MVU⁽³⁾ dažādību un lielumu (ģimenes uzņēmumi, brīvās profesijas un sociālie uzņēmumi ir tikai daži piemēri), EESK atgādina Komisijai, ka īpaši svarīgi ir īstenot piemērotus šo uzņēmumu atbalsta pasākumus. Tāpēc Komiteja lūdz Komisiju, gatavojot MVU attīstības veicināšanai paredzētās finansēšanas programmas, ņemt vērā šādu uzņēmumu atšķirīgās iezīmes, īpašu uzmanību veltot mikrouzņēmumiem. Komisija nedrīkst pieļaut nekādas diskriminācijas izpausmes, jo visām MVU problēmām nav vienota risinājuma.

4. Īpaši novērojumi un piezīmes par regulējošajiem pasākumiem

4.1 Riska kapitāla tiesiskais regulējums

4.1.1 EESK atbalsta saskaņota regulējuma ieviešanu attiecībā uz riska kapitāla fondu veiktajiem pārrobežu darījumiem. Šāds priekšlikums vērtējams atzinīgi, jo tas ļaus mazināt trūkumus

⁽¹⁾ Aptauju veica no 2012. gada 29. februāra līdz 29. martam, un tajā piedalījās 7 511 eurozonas uzņēmumi.

⁽²⁾ Turpat, konkrētus skaitļus skatīt 14.–15.lpp.

⁽³⁾ OV C 318, 23.12.2009, 22. lpp. OV C 376, 22.12.2011, 51. lpp.

tirgū, pateicoties riska kapitāla pases izveidošanai, kas dos iespēju ES riska kapitāla fondiem aktīvāk izvietot savus līdzekļus tirgū un piesaistīt kapitālu Eiropas līmenī. EESK savos iepriekšējos atzinumos par riska kapitālu⁽⁴⁾ jau ir izteikusi vairākas piezīmes un lūdz Komisiju ņemt tās vērā.

4.1.2 EESK stingri atbalsta pētījumu, ko Komisija veiks 2012. gadā par attiecībām starp konsultatīvu uzraudzību un riska kapitāla ieguldījumiem, ko veic bankas un apdrošināšanas uzņēmumi. Pētījumā vajadzētu novērtēt, vai minētie instrumenti rada lielu starptautisku banku oligopolu vai arī vidējā termiņā vai ilgtermiņā tie būtu jāmaina.

4.1.3 Tā kā lielākā daļa MVU ir mazie uzņēmumi (ar mazāk nekā 10 darba ņēmējiem), EESK aicina Komisiju veltīt īpašu uzmanību riska kapitāla mikrofondiem. Minētie fondi iegulda uzņēmumos, kuru projekti nav pietiekami pievilcīgi, lai piesaistītu tradicionālos riska kapitāla nodrošinātājus, bet ir pārāk lieli vai riskanti, lai piesaistītu kapitālu no tradicionālajiem aizdevumu avotiem. Šādi fondi nostiprina uzņēmuma kapitāla bāzi un attīsta uzņēmēju uzņēmējdarbības iemaņas, izmantojot koučinga metodes visā investīciju periodā⁽⁵⁾. Dalībvalstīm vajadzētu ierosināt līdzekļus, piemēram, īpašus nodokļu uzlikšanas pasākumus, kas varētu stimulēt šādu fondu attīstību, lai likvidētu finansējuma deficītu.

4.2 Nodokļu reformas

4.2.1 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumus par nodokļu reformām attiecībā uz riska kapitāla pārrobežu ieguldījumiem. Komiteja aicina Komisiju un dalībvalstis vienlaikus ierosināt arī konkrētus pasākumus, lai nepieļautu izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un nodokļu apiešanu.

4.2.2 Komisijai, pievēršoties nodokļu šķēršļiem pārrobežu darījumos, būtu arī jānodrošina, ka dalībvalstis rosina nodokļu reformu savās valstīs attiecībā uz MVU finansēšanas sistēmām.

4.2.3 ES līmenī jāanalizē un jāizmanto laba prakse, kas pastāv dažās dalībvalstīs⁽⁶⁾. Daudzās valstīs jau ir ieviesti fiskālo stimulu kopumi. Kā piemēru var minēt Beļģiju/Flandriju, kur pirms dažiem gadiem tika ieviests abpusēji izdevīgs aizdevums, proti, individuāli aizdevēji var aizdot naudu MVU un par to iegūt nodokļu atlaides. Cits labs piemērs ir Nīderlandē pastāvošā sistēma, ko dēvē par "Tantes Agates aizdevumu" (*Tante Agaath loan*)⁽⁷⁾.

⁽⁴⁾ OV C 191, 29.06.2012., 72. lpp.

⁽⁵⁾ Skat., piemēram, *Financités*: <http://www.financites.fr/>.

⁽⁶⁾ Skat. *EBAN ziņojumu Tax Outlook 2010 Executive Summary* - <http://www.eban.org/resource-center/publications/eban-publications>.

⁽⁷⁾ *Tante Agaath regeling* (http://www.tanteagaath.nl/agaath_regeling.htm).

4.2.4 MVU aktīvu izaugsmi var patiesi sekmēt arī nodokļu atvieglojumi kā, piemēram, Francijā "ISF PME" likums⁽⁸⁾. EESK atzinīgi vērtē šādas sistēmas, ja nodokļu atvieglojumi ir samērīgi un nekavē ieguldījumus citās svarīgās nozarēs.

4.3 Valsts atbalsta noteikumi

4.3.1 EESK atzinīgi vērtē valsts atbalsta modernizācijas priekšlikumu, ar ko paredzēts vienkāršot spēkā esošos valsts atbalsta noteikumus attiecībā uz MVU. Komiteja pieņem zināšanai, ka Komisija pārskatīs vispārējo grupu atbrīvojuma regulu un vairākas valsts atbalsta pamatnostādnes, tostarp attiecībā uz riska kapitālu, lai sasniegtu stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus. EESK mudina pilnveidot, vienkāršot un precizēt minētos noteikumus. Komiteja aicina Komisiju nodrošināt, ka valsts atbalstu izmanto vienīgi tirgus nepilnību novēršanai.

4.4 Redzamāki MVU tirgi un biržas sarakstos iekļautie MVU

4.4.1 EESK atzinīgi vērtē to, ka finanšu instrumentu tirgus direktīvā (*MIFID*) ir ierosināts izveidot viendabīgus MVU izaugsmes tirgus un piesaistīt tiem investorus, izmantojot jauno kategoriju "MVU izaugsmes tirgi". EESK tomēr ierosina⁽⁹⁾ izstrādāt īpašus noteikumus un pasākumus, kas dos iespēju to efektīvi un enerģiski īstenot.

4.5 Pārskatu sniegšanas pienākumi biržu sarakstos iekļautiem MVU

4.5.1 Komisijai un dalībvalstīm būtu jāatvieglo grāmatvedības noteikumi un pārskatu sniegšanas pienākumi biržu sarakstos iekļautiem MVU Eiropā. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka Komisija ir iesniegusi priekšlikumu direktīvai, lai vienkāršotu un grozītu Grāmatvedības direktīvas, un priekšlikumu pārskatīt Pārredzamības direktīvu. Komiteja atgādina Komisijai ņemt vērā divus atzinumus, ko EESK pieņēma 2012. gada sākumā⁽¹⁰⁾, un uzskata, ka MVU jāatbrīvo resursi, lai ieguldītu tos uzņēmumos turpmākas izaugsmes nodrošināšanai.

4.6 Bāzele III turpmākā īstenošana un ietekme uz MVU finansējumu

4.6.1 ES jā saglabā savas vadošās pozīcijas starptautiski saskaņotu finanšu regulatīvo reformu īstenošanā. Komiteja tomēr atzīmē, ka dažādās kapitāla prasības Bāzele III īstenošanai ES, kas stājas spēkā un pašlaik tiek apspriestas, var radīt dažādas problēmas MVU⁽¹¹⁾.

⁽⁸⁾ <http://pme.service-public.fr/actualites/brevs/reduction-isf-pour-investissements-pme.html>

⁽⁹⁾ OV C 191, 29.06.2012., 80. lpp.

⁽¹⁰⁾ OV C 143, 22.5.2012., 78. lpp., OV C 181, 21.6.2012., 84. lpp.

⁽¹¹⁾ OV C 68, 6.3.2012., 39. lpp.

4.6.2 EESK atbalsta Eiropas iestāžu centienus uzlabot finanšu sistēmas stabilitāti, lai izvairītos no turpmākām krīzēm. Tomēr finanšu tirgus stingrāku regulējumu nevar veidot uz MVU finansēšanas rēķina. EESK pilnībā atbalsta Eiropas Parlamenta 2012. gada maijā pieņemto "Karas ziņojumu", kas ir vēl viens solis virzībā uz Bāzele III noteikumu par kapitāla prasībām saprātīgu un konstruktīvu ieviešanu ES.

4.6.3 EESK pieņem zināšanai, ka Komisija 24 mēnešu laikā pēc jaunās direktīvas (CRD IV) stāšanās spēkā apspriedīsies ar Eiropas Banku iestādi (EBI) un ka Eiropas Banku iestāde sniegs ziņojumu par aizdevumiem MVU un fiziskām personām. Komiteja lūdz Komisijai to pilnībā iesaistīt riska svērums pārvērtēšanā, un tā varētu izstrādāt atzinumu par ziņojumu, kas nosūtāms Padomei un Eiropas Parlamentam.

4.7 Direktīva par maksājumu kavējumu novēršanu

4.7.1 Komisija ir paredzējusi, ka minētā direktīva stāsies spēkā līdz 2013. gada 16. martam. EESK aicina dalībvalstis rīkoties, lai MVU ātrāk varētu izmantot sistēmas priekšrocības. Ir arī ļoti svarīgi, lai Komisija uzraudzītu minētās direktīvas savlaicīgu īstenošanu visās dalībvalstīs. Turklāt Komisijai rūpīgi jāuzrauga, kā dalībvalstis īsteno 4. panta 5. punktu, kurā dalībvalstīm ir paredzēta iespēja pārbaudes procedūru pagarināt, pārsniedzot 30 dienu termiņu, ja vien tas nav kopumā netaisnīgi pret kreditoru. Komisijai būtu stingri jāuzrauga dalībvalstis, ka tās minēto pantu neizmanto, lai mākslīgi kavētu maksājumus, īpaši tāpēc, ka publisko iestāžu kavēšanās ar maksājumiem ievērojami ietekmē MVU naudas plūsmu un likviditātes pārvaldību.

4.7.2 Lai sniegtu piemēru, EESK aicina ES iestādes laikus maksāt saviem līgumslēdzējiem un neuzlikt tiem nevajadzīgu administratīvo un finansiālo slogu.

4.8 Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondi

4.8.1 EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas priekšlikumu regulai par Sociālās uzņēmējdarbības fondiem un atgādina Komisijai, ka atbilstoša kapitāla pieejamības uzlabošanai sociālajiem uzņēmumiem jābūt vienam no darba kārtības prioritārajiem punktiem. EESK 2012. gada sākumā izteica savu viedokli⁽¹²⁾ par minēto jautājumu. Viena no problēmām ir tā, ka jāizvērtē un jāziņo par portfeļu uzņēmumu sociālajām sekām un ietekmi uz sabiedrību. EESK iesaka uzsākt kopīgu pētījumu ES līmenī, lai izstrādātu kritērijus un rādītājus šādu problēmu risināšanai. Komiteja atgādina Komisijai, ka šādi fondi var būt tikai viens instruments no daudziem ļoti vajadzīgajiem finanšu instrumentiem, kas vēl jāizstrādā.

4.8.2 EESK arī aicina dalībvalstis pilnveidot sociālo uzņēmumu dažādu formu atzīšanu. Ja šādus uzņēmumus vairāk atzītu, tiktu samazināts riska svērums tiem piešķirtajiem aizdevumiem, un minētie uzņēmumi vairs nebūtu neizdevīgākā stāvoklī šajā jomā salīdzinājumā ar tradicionālajiem uzņēmumiem.

5. Īpaši novērojumi un piezīmes par ES pasākumiem MVU finansēšanai

5.1 Komiteja pilnībā apzinās, ka liels skaits MVU, īpaši mazākie, attiecībā uz ārējo finansējumu joprojām būs atkarīgi galvenokārt no kredītiem.

5.2 EESK atzinīgi vērtē EIB pastāvīgo darbību MVU kredīšanā kā vienu no galvenajiem MVU kredīšanas instrumentiem ES līmenī un atzīst MVU sniegtās finansiālās priekšrocības ar starpniecības kredītiem samazināt aizņēmumu izmaksas. EESK aicina EIB efektīvi turpināt šādu darbību un regulāri ziņot par rezultātiem. Lai gūtu paredzamos rezultātus, starpniekbankām ciešā sadarbībā ar MVU organizācijām jāpastiprina komunikācijas pasākumi, lai popularizētu minētos aizdevumus MVU vidē.

5.3 Vienlīdz svarīgi ir atbalstīt jaunu veidu starpniekbanku rašanos, kas daudzos gadījumos labāk atbilst MVU daudzveidībai. Vērtīga ir pieredze, kas gūta no kooperatīvā sektora un no sociālajiem pakalpojumiem banku sektorā, jo minētās nozares piedāvā atbilstīgi pielāgotu finanšu atbalstu, bieži kopā ar citiem atbalsta pakalpojumiem.

5.4 EESK aicina Komisiju ciešā sadarbībā ar EIB grupu paplašināt riska dalīšanas pasākumus attiecībā uz pašu kapitāla un kvazikapitāla ieguldījumiem un atbalstīt uzņēmumu kopējo obligāciju emitēšanu. Attiecībā uz kvazikapitāla tirgu EESK jo īpaši aicina Komisiju un EIB grupu izpētīt veidus, kā pilnveidot mezonīna finansējumu un apsvērt jaunus mezonīna finansējuma produktus, piemēram, garantiju mezonīna aizdevumiem.

5.5 EESK iesaka Eiropas Komisijai sadarbībā ar MVU organizācijām turpināt popularizēt ES finanšu shēmas, lai nodrošinātu minēto instrumentu lielāku atpazīstamību un straujāku apgūšanu, jo īpaši dalībvalstīs, kas joprojām atpaliek. Tā kā MVU efektīvu finansējumu var uzskatīt par vienu no svarīgākajiem izaugsmes pakta instrumentiem, šiem jautājumam pienācīgi jāpievēršas valstu reformu programmās.

⁽¹²⁾ OV C 229, 31.7.2012., 55. lpp.

5.6 Komiteja uzskata, ka īpaša uzmanība būtu veltāma MVU atbalstam, izmantojot pašu kapitāla un parāda instrumentus, kā paredzēts Programmā uzņēmumu un MVU konkurētspējai (COSME) un programmā "Apvārsnis 2020". EESK stingri atbalsta maksimālās likmes palielināšanu, ko paredz aizdevumu garantijas mehānisms (LGF) COSME programmā (EUR 150 000), kā jau norādīts Komitejas iepriekšējā atzinumā par konkurētspējas programmu ⁽¹³⁾.

5.7 EESK uzsver, ka ir vajadzīgi kohēzijas politikas noteikumi, kas ļautu vienmērīgi un efektīvi īstenot MVU programmas, tā kā spēkā esošā sistēma nav pietiekami veicinoša. EESK izsaka nožēlu par to, ka ES finanšu noteikumi šobrīd ir pārāk stingri vai pārāk sarežģīti, tādējādi radot problēmas valstu starpniekiem, kas atbild par minēto noteikumu īstenošanu. Ir skaidrs, ka kohēzijas politikas ietvaros paredzēto finanšu instrumentu izmantošanai jāpiemēro labāka uzraudzība ⁽¹⁴⁾.

5.8 Svarīgi ir arī pārvirzīties no projektu finansēšanas uz ilgtspējīgākiem finansēšanas instrumentiem, lai izvairītos no publiskā finansējuma atkarības. Komisijai tādēļ vajadzētu sniegt pamatnostādnes par labu praksi attiecībā uz dažādu avotu finansēšanas instrumentu apvienošanu un īpatsvara palielināšanu MVU dzīves cikla visos posmos.

5.9 EESK atzīmē, ka nākamajā daudzgadu finanšu shēmā ierosināts atvieglot MVU piekļuvi finansējumam ilgtermiņā, izmantojot jaunus finansējuma instrumentus (ES parāda finanšu instrumentu un ES pašu kapitāla finanšu instrumentu) specializētu platformu veidā. Apvienojot resursus no dažādiem avotiem, EESK lēš, ka finanšu instrumenti var būt katalizators ieguldījumiem tirgū apzināto trūkumu likvidēšanai, veidot apjomradītus ietaupījumus un/vai mazināt neveiksmes risku jomās, kurās atsevišķām dalībvalstīm būtu grūti sasniegt nepieciešamo kritisko masu. EESK tādēļ aicina Komisiju ieviest jaunās paaudzes finanšu instrumentus, pamatojoties uz darbā ar pašreizējiem instrumentiem (Konkurētspējas un jauninājumu pamatprogrammas (CIP) finanšu instrumenti, RDFM) gūto pieredzi. Svarīgi ir noteikt atbilstošus noteikumus, pamatnostādnes un standartizēšanu saskaņā ar tirgus prasībām un paraugpraksi, izvairīties no pārklāšanās un vienkāršot īstenošanas noteikumus, lai veicinātu efektivitāti un finanšu disciplīnu. EESK uzsver: lai nodrošinātu ES resursu izmantošanu paredzētajam mērķim, ārkārtīgi svarīga ir atbilstoša pārraudzība, ziņošana, revīzija un laba pārvaldība.

6. Īpaši novērojumi un piezīmes par pasākumiem MVU darbības vides uzlabošanai

6.1 Labāka informācija un komunikācija mazajiem un vidējiem uzņēmumiem

6.1.1 EESK atzinīgi vērtē priekšlikumu sniegt informāciju finanšu starpniekiem un rosināt bankas un finanšu iestādes

sniegt visu nepieciešamo informāciju saviem klientiem, lai viņiem palīdzētu atrast finansējumu. Turklāt EESK uzskata, ka ir svarīgi uzlabot MVU izglītošanu finanšu jautājumos. Dalībvalstis tiek aicinātas ciešā sadarbībā ar MVU organizācijām īstenot šādus pasākumus, izveidojot īpašas "ieguldījumu gatavības" programmas mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.

6.1.2 Viena no galvenajām problēmām lielākajai daļai MVU ir piekļuve īpaši MVU paredzētām konsultācijām. EESK atbalsta Eiropas Biznesa atbalsta tīkla (EEN) principu un lomu, tomēr uzskata, ka tā potenciāls būtu jāizmanto pilnībā ⁽¹⁵⁾. Tādēļ EESK ierosina stiprināt EEN kā finanšu konsultanta funkcijas. Komiteja tomēr uzsver, ka šajā kampaņā cieši jāiesaista arī MVU organizācijas un ka tai jāatspoguļo MVU lielā daudzveidība.

6.2 Uzlabota MVU finanšu tirgus uzraudzība un datu vākšana

6.2.1 Komiteja atzīmē, ka Komisija jau ir pievērsusies šim jautājumam (MVU: piekļuve finanšu pārskatiem un MVU finansējuma indekss). Tā atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu ciešāk sadarboties ar banku federācijām un konsultēties ar citām institūcijām (ECB, EBI), lai tās sniegtu padomus. EESK iesaka dalībvalstu līmenī iesaistīt arī MVU organizācijas un institūcijas. Komiteja izsaka nožēlu par to, ka rīcības plānā nav paredzēts pastiprināt sadarbību ar starptautiskām organizācijām, piemēram, ESAO, lai sagatavotu datus un statistiku ⁽¹⁶⁾ par piekļuvi finansējumam.

6.3 Kvalitatīvs reitings

6.3.1 Kvantitatīva reitinga modeļi bieži nav piemēroti MVU novērtēšanai, jo tie ir pārāk stingri. Ļoti vēlama būtu kvalitatīvo faktoru izmantošana papildus parastajai kvantitatīvajai analīzei. Bankas tādēļ varētu līdzsvarot savas punktu piešķiršanas metodes, lai novērtētu MVU kredītpēju, pienācīgu nišu atstājot individualizētiem banku pakalpojumiem. Šis jautājums arī ir jārisina, apmainoties ar labu praksi. EESK pauž nožēlu, ka dažas bankas, šķiet, šo ideju nevis veicina, bet gan no tās atsakās.

6.4 "Biznesa eņģeļi" un citi dalībnieki agrīnā posmā

6.4.1 EESK uzskata, ka ir svarīgi izvērst saikni starp biznesa eņģeļiem, riska kapitāla fondiem agrīnā posmā un riska kapitāla fondiem vēlākā posmā, lai nodrošinātu stabilu inovācijas finansējuma ķēdi. Turklāt ļoti atbalstāmas ir iniciatīvas, lai stiprinātu biznesa eņģeļu, RK fondu un vietējo uzņēmēju reģionāla līmeņa dialogu.

⁽¹³⁾ OV C 181, 21.6.2012, 125. lpp.

⁽¹⁴⁾ Īpašais ziņojums Nr. 2/2012 "No Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzfinansēto mazo un vidējo uzņēmumu finansēšanas instrumenti", Eiropas Savienības Revīzijas palātas ziņojums, <http://eca.europa.eu/portal/pls/portal/docs/1/13766742.PDF>.

⁽¹⁵⁾ OV C 376, 22.12.2011, 51. lpp., OV C 181, 21.6.2012, 125. lpp.

⁽¹⁶⁾ Skat., piemēram, "Financing SMEs and Entrepreneurs 2012: an OECD scoreboard" ("MVU un uzņēmēju finansēšana 2012. gadā — ESAO pārskats") (http://www.oecd-ilibrary.org/industry-and-services/financing-smes-and-entrepreneurship_9789264166769-en)

6.4.2 Vajadzētu apzināt un īstenot inovatīvas pieejas riska kapitāla finansējumam. Viena šāda pieeja ir kolektīvs finansējums no daudziem ieguldītājiem, saskaņā ar ko nevis bankas vai speciālisti, bet gan iedzīvotāji iegulda mazajos un vidējos uzņēmumos, izmantojot tiešsaistes platformu nevis biržas tirgu.

6.4.3 Būtu jānostiprina hibrīdkapitāla⁽¹⁷⁾ pielāgotas formas, kurās ietvertas dotācijas, pašu kapitāls un parāda kapitāls (piemēram, pašu kapitāla aizdevumi), jo tās ir labāk piemērotas MVU gan agrīnā posmā, gan visā MVU dzīves ciklā.

7. Citi ieteikumi jautājumā par MVU finansējuma nodrošināšanu

7.1 Paraugprakses piemēri banku sektorā

7.1.1 Būtu jāapsver tāda regulējuma izstrāde, kas iestādēm, kuru darbības pamatā ir riska un peļņas dalīšana, radītu stimulus izsniegt aizdevumus, jo MVU no tā noteikti gūtu labumu. Komisijai būtu rūpīgi jāanalizē iespējas, ko paver bankas, kuras ievēro līdzdalības principu. EESK aicina Komisiju izstrādāt zaļo grāmatu, uz ko pamatojoties Eiropas līmenī varētu uzsākt debates par līdzdalības bankām. Atsevišķi pasākumi, ko minētajā jomā īstenojušas Apvienotā Karaliste, Francija, Vācija, Itālija, Luksemburga un Malta, ir vērtējami atzinīgi, tomēr tie var kavēt ES finanšu pakalpojumu nozares turpmāko integrāciju. Turklāt, īstenojot atsevišķus, nesaskaņotus pasākumus, šis finansēšanas modelis, kas paredz, piemēram, riska dalīšanu, līdzdalību peļņas sadalē un sociāliem principiem atbilstošu finansēšanu, nedarbotos pietiekami efektīvi. Veicinot mikrokreditēšanu ar īpašu ieguldījumu politiku attiecībā uz islāmisko finanšu sistēmu, varētu rasties jauni uzņēmējdarbības veidi, kas noteiktos reģionos palīdzētu mazināt nabadzību. Tāpēc būtu vajadzīgs Komisijas paziņojums, kurā ir paredzētas, noteiktas un rosinātas alternatīvas finansēšanas metodes, lai nodrošinātu, ka uz šīm metodēm attiecas tādi paši nosacījumi kā uz citām parastām finansēšanas metodēm.

7.1.2 EESK atzīmē, ka Komisija ir izanalizējusi kredītu starpnieku darbu un to darba rezultātus, kā arī problēmas, ar ko saskaras MVU, meklējot aizdevuma finansējumu⁽¹⁸⁾. EESK aicina visas dalībvalstis izveidot šādu funkciju, lai uzlabotu aizdošanas procesa pārredzamību. Komiteja atzīmē, ka Kapitāla prasību direktīvas 145. panta 4. punktā un ierosinātās Kapitāla prasību regulas 418. panta 4. punktā paredzēts, ka MVU var lūgt bankas informēt tos par viņu reitingu un punktiem. Būtu svarīgi pilnībā īstenot šos noteikumus praksē.

7.1.3 Jautājumā par konkurenci banku nozarē EESK aicina Komisiju izpētīt stāvokli minētajā nozarē un nodrošināt, ka

dalībvalstīs un starp dažādām dalībvalstīm ir pietiekama konkurence MVU paredzēto finanšu produktu jomā. Piemēram, pastāv bankas zaudējumu, proti, negūtās peļņas problēma (skat. turpmāk tekstā); vienlaikus kredīta pārtēriņa procenti mazajiem uzņēmumiem vēl joprojām ir ļoti augsti, lai arī Eiropas Centrālās bankas refinansēšanas procentu likmes ir vēsturiski zemas. Lielie uzņēmumi var izmantot alternatīvas (piemēram, tiešos aizdevumus), bet mazajiem uzņēmumiem šie produkti nav pieejami.

7.1.4 Negūtā peļņa. Daudzās dalībvalstīs bankas no uzņēmumiem iekasē nodevas, ja tie aizdevumus atmaksā ātrāk nekā paredzēts. Ja aizdevumu atmaksā ātrāk nekā paredzēts līgumā, banka iekasē nodevu par kredītsaistību izpildi pirms noteiktā termiņa kā kompensāciju par to, ka bankai būtu vajadzējis šos līdzekļus atkal ieguldīt par zemākām procentu likmēm nekā tad, ja aizdevums nebūtu atmaksāts ātrāk nekā paredzēts.

7.1.5 Tomēr problēma ir tā, ka šīs bankas negūtās peļņas nodevas bieži ir diezgan augstas. Turklāt bieži ir tā, ka šīs nodevas nav skaidri paskaidrotas līgumā, kas atsaucas arī uz nākotnes procentu likmēm, kuras vēl nav zināmas. Tāpēc uzņēmumiem ir ļoti sarežģīti novērtēt iespējamās negūtās peļņas nodevas, kas jāmaksā gadījumā, ja aizdevumu atmaksā ātrāk. Vairumam uzņēmumu parasti pat nav zināms pienākums maksāt negūtās peļņas nodevu.

7.1.6 Tāpēc ir ļoti būtiski, lai bankas pirms aizdevuma līgumu parakstīšanas sniegtu skaidrāku informāciju par šādām nodevām. Turklāt negūtās peļņas nodevas apmēru vajadzētu ierobežot un tai vajadzētu būt samērīgai.

7.2 Eiropas programmu MVU finansēšanai pārredzamība un administrēšana

7.2.1 EESK atbalsta nodomu izveidot vienotu tiešsaistes daudzvalodu datubāzi, kurā būtu informācija par dažādiem finansējuma avotiem un iekļauti Eiropas, valstu un reģionālie pasākumi, kuru mērķis ir atvieglot MVU piekļuvi finansējumam. Komiteja aicina Komisiju plaši izplatīt praktiskos norādījumus⁽¹⁹⁾, ko tā izstrādāja, sniedzot informāciju par to, kā nodrošināt piekļuvi 50 miljardiem EUR publiskā finansējuma 27 dalībvalstīs.

⁽¹⁷⁾ <http://www.schwabfound.org/pdf/schwabfound/SocialInvestmentManual.pdf>

⁽¹⁸⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1186&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

⁽¹⁹⁾ Nobeiguma ziņojums "Dalībvalstu politikas novērtējums attiecībā uz to, kā atvieglot MVU piekļuvi finansējumam", 2012. gada jūnijs, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/guide-to-funding/indirect-funding/files/evaluation-of-national-financing-programmes-2012_en.pdf

7.2.2 EESK uzskata, ka attiecībā uz programmu “Apvārsnis 2020” galvenais, lai vislabāk izmantotu MVU inovatīvo potenciālu, ir mērķa budžets 15 % apmērā no kopējās programmas un vienota pārvaldības struktūra. Attiecībā uz procedūru jāveic uzlabojumi saistībā ar finansiāliem un administratīviem jautājumiem. Piemēram, daudzus mazos un vidējos uzņēmumus, kas piedalās ES finansētos projektos, vēl joprojām ļoti nopietni skar ar PVN saistītas problēmas attiecīgajās valstīs. Ļoti bieži tas ir viens no galvenajiem šķēršļiem tiem uzņēmumiem, kas piedalās jau no paša sākuma. Visās dalībvalstīs vajadzētu ieviest skaidru regulējumu, kas MVU atbrīvo no šā sloga. ES finansētajos projektos PVN vajadzētu būt atgūstamam visos apstākļos.

Briselē, 2012. gada 19. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON
